

mpc
METODICKO - PEDAGOGICKÉ CENTRUM

M VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKYCH KOMUNIT

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNIT

Peter Tej

SPOZNÁVAME RÓMSKE ROZPRÁVKY – „ROMANE PARAMISA“ Č.3

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01 Bratislava

Autor UZ: Mgr, Peter Tej

Kontakt na autora UZ: Základná škola s materskou školou
Zborov, Školská 478, 086 33
Zborov
mgr.peter.tej@gmail.com

Názov: **Spoznávame rómske rozprávky –
“Romane paramisa” č.3**

Rok vytvorenia: 2014

**Oponentský posudok
vypracoval:** Mgr. Ivica Clementová

ISBN 978-80-565-0774-2

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah:

Plutkoskero khamoro (Plutkovo slnko).....	2
Zoznam použitej literatúry	17

Plutkoskero khamoro

Jekhvar ra'aha pe o phoro dad o Kačiako pre buka čhavoreha arikediña ando veš huhurenge. Pal o veš ipen ariavlahi o tato khamaro. O Jojko ajs o šukaripen mek nadikh' a, vaš oda phuč' a:

„Mro phuro dadoro, soske hi o khamaro ajs o bare tato?“ O hart' a le ipen andar i jag li' a, phend' a leske o phuro dad. Džanes, odoj anglo ra'aha arimarla po amoni nevo khamaro taj mukla le pe luma. Kathar džanes, hoj oda khamaro avri marla po amoni o Plutko? Phučkerlahi o Jojko. Kam' a nakam' a musaj o phuro dad pe te thoven ando vakerkeriben, hoj o Plutko s' a čhavoro le Gregoriskero, so le Kelderišiske vičinenahi. Leskeri hartiko aproha pindžarnahi o nipi dur durigal. E jagori andral phudkerlahi pišoteha Kelderišiskero šhavoro o Plutko. „So and' oja aproha kernahi?“ phučkerlahi o Jojko. Purane trastestar so le ta' arlahi ande jag, kerlahi o kelderari trasta ando vudara, karfa, the lačhe trasta so santinen. Ra'aha so ra'aha rakinkerlahi o Plutko po verdoro odola keribena the phirlahi lenca ko gora. O divesa s' e phare, pe luma s' a mariben. O boti s' e čuče, vaš

Obrázok č. 1

od ale Plutkoskere keribena o nipi bare užarnahi. Pherdo verdoro cidlahi tele le gaveha taj vičinkerlahi:

*Gregoriskere vasta
čalavkeren trasta.
Ko len t' inla,
lačhd kerla...*

Palek ačhi' a paš o pharodo vudar taj andi udvara vičind' a: „Mro goro, nakampol tumenge karfa, trasta andro vudara?“ Avka cidkerlahi o Plutko o verdoro kher kherestar mek nabikinkerđ' a savore keribena. Sar pe uštidiña o Plutko and' oja aproha? Phuč' a o Jojko. O phuro dad phare jileha vakerlahi sar s' a o baro mariben. Ando gav a' a baro motori. Ungrinkerd' e adar leste o manuša ando cipike gada, tradkernahi uprel e muršen. Vakernahi hoj valakaj pe buti. The le Plutko avricidine andaro verdaro. Ledžlahi pre trastune keribena tele le gaveha. Nadžand' a, sar le bešad' e paš leskero dad ando baro motori. Mro dadaro, kaj amen

lidžen? Phučerlahi polovke And'oja aproha, kaj o romane harti čalavkeren o kham... O phuro dad le Jojkoha džanahi ko veš bijo alav. Kana ačhi'e, phend'a o Jojko: „*God'aves, mro phuro dadoro, hoj and'oja aproha hi o Plutko ži adadive?*“ Sar vakerav, o tato khamoro ariavel sako dive. Ko le feder kerla sar o Plutko?

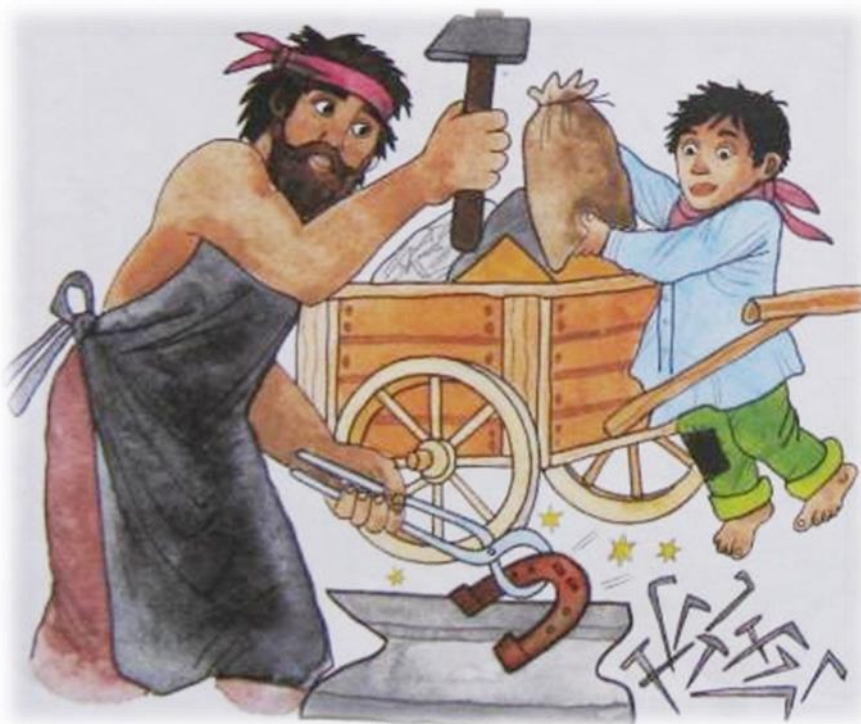
Plutkovo slnko

Jedného rána sa dedko Kačiak s vnukom Jojkom vybrali do lesa na huby. Spoza lesa práve vyliezalo žeravé slnko. Jojko také niečo ešte nevidel, preto sa zvedavo opýtal:

„Dedko, prečo je slnko také žeravé?“

„Pretože je čerstvo ukované,“ odvetil dedko. „Vieš, tam kdesi v diaľke je obrovská kováčska vyhňa. Rómsky chlapec Plutko v nej na úsvite ukuje nové slnko a vypustí ho na oblohu.“

„A skade vieš, že to slnko ukuje práve Plutko?“ nedalo to Jojkovi. A tak mu

Obrázok č. 2

dedko rozpovedal, že Plutko bol syn Gregora, čo ho Kotliarom nazývali. Jeho kováčsku dielňu poznali ľudia v celom okolí. A oheň v nej rozduchoval ručnými mechmi Kotliarov syn Plutko. „A čo v tej dielničke vyrábali?“ dobiedzal Jojko. „Z rozžeraveného starého železa koval Kotliar skoby, pánty, klince, ba aj lemeše na pluhy ostril.“ Ráno čo ráno nakladal Plutko tieto výrobky na drevený vozík a ponúkal ich dedinčanom. Časy boli ťažké, vojnové. Obchody zívajú prázdnotou, preto bol Plutkov tovar vzácny. Plný vozík ťahal dolu dedinou a pokrikoval:

*Gregor Kotliar robí
pánty, klince, skoby.
Kto si kúpi, bude mať,
nebude to ľutovať...*

Potom sa zastavil a pri otvorenej bráne zavolať do dvora: „*Gazdíčko, nepotrebujete klince alebo pánty?*“ Tak ťahal Plutko vozík od domu do domu, od jednej brány k druhej, kým sa mu všetko neminulo. „A ako sa dostal Plutko do tej vyhne?“ spýtal sa Jojko. Dedko zosmutnel, až napokon Jojkovi vyrozprával, ako zôkol-vôkol zúrila vojna. Do dediny sa

prihnalo nákladné auto. Vyhrnuli sa z neho muži v kožených kabátoch a začali doň naháňať chlapov. Vraj, kamsi na robotu. Aj Plutka stiahli z vozíka. Práve viezol tovar dolu dedinou. Ani sa nenazdal, už sedel vedľa svojho otca v aute. „Otec, kam nás to vezú?“ dozvedal sa potichu. „Do tej vyhne, synček, kde naši kováči kujú slnko...“ Dedko s Jojkom kráčali k lesu bez slova. Keď zastali, prvý prehovoril Jojko: „A myslíš, dedko, že tam vo vyhni je Plutko dodnes?“ „Ako vravím, žeravé slnko vychádza deň čo deň. A kto by ho stačil ukuť, ak nie Plutko?“

(Pavol Štefánik)

1. Dopíš „rodokmeň“ rodiny, ktorá sa v texte vyskytla. Mená napíš do obdĺžnikov.

Dedko:

Vnuk:

1. Dopíš „rodokmeň“ rodiny, ktorá sa v texte vyskytla. Mená napíš do obdĺžnikov.

Otec:

Syn:

2. Uhádni hádanku!

V pekný deň nám z neba svieti,
v lete teší všetky deti.
Jeho lúče krásne hrejú,
kvietky sa už naňho smejú.

Napíš správnu odpoveď: _____

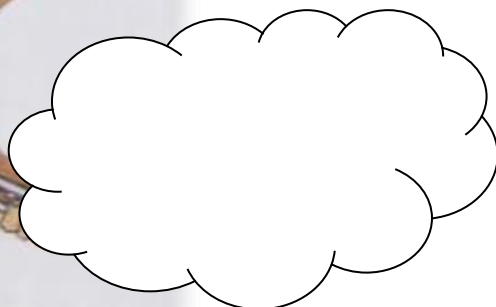
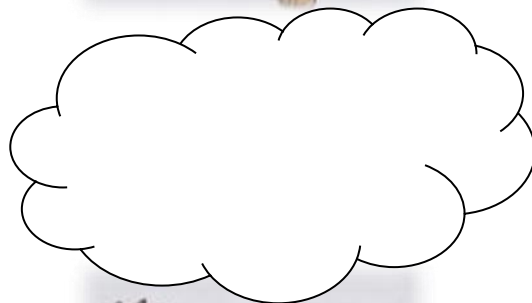
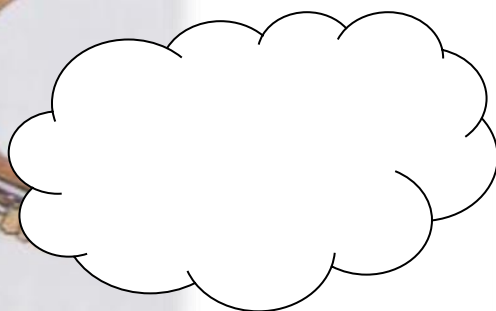
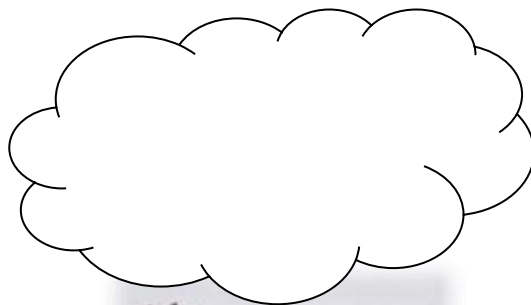
Nakresli správnu odpoveď:

5. Doplň písmenká tak, aby vznikli názvy predmetov, ktoré ukul v dielničke kováč Gregor (pomôž si textom):

s_o_y p_n_y k_in_e l_me_e

6. Vymysli, o čom sa mohli rozprávať *Kotliar Gregor* so synom *Plutkom* počas práce v kováčskej dielničke.

7. Do prázdných políček napiš *dobré vlastnosti hlavných postav.*

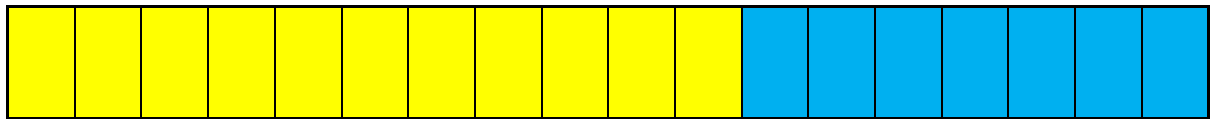
Dobré vlastnosti <i>Kotliara Gregora a dedka Kačiaka</i>	+	Dobré vlastnosti <i>Plutka a Jojka</i>

8. Doplň správne tajničku.

				1.															
				2.															
				3.															
4.																			
				5.															
				6.															
				7.															
				8.															
				9.															
				10.															
				11.															
									12.										
				13.															
				14.															
				15.															
				16.															
				17.															
18.																			

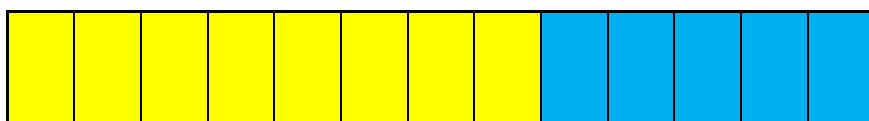
1. Čo znamená rómske slovo *petalos*?
2. Aký *nástroj* na obrábanie rozžeraveného železa používa kováč?
3. V akom *vzťahu* je Jojko ku Kačiakovi?
4. Ako sa volá Gregorov *syn*?
5. Ako sa volá Jojkov *dedko*?
6. Na akom *drevenom „dopravnom prostriedku“* preváža Plutko vyrobený tovar dedinou?
7. Čo znamená rómske slovo *kham*?
8. Ako sa nazýva *železný výrobok*, ktorý ukoval Kotliar Gregor?
9. Aký *materiál* používa kováč Kotliar Gregor na kovanie?
10. Ako sa volá Plutkov *otec*?
11. Ako môžeme preložiť tieto rómske slová: *char'as, kovačis, koval'is*?
12. Čo znamená rómske slovo *manuš*?
13. Čo *potrebuje* kováč, aby roztavil v dielničke železo?
14. Ako môžeme preložiť tieto rómske slová: *motoris, verdan, vordon*?
15. Ako sa po rómsky povie *človek*?
16. Čo znamená rómske slovo *kereka*?
17. Ako sa po rómsky povie *koleso*?
18. Čo znamenajú rómske slová: *ňebos, zegos*?

Riešenie TAJNIČKY:

TAJNIČKA

Riešenie TAJNIČKY prelož do slovenského jazyka:

9. Nájdi v osemsmerovke slová a preškrtni ich!

Nájdi tieto slová: kladivo, klinec, kováčsky mech, podkova, kováč, dedo, syn, slnko, oheň, železo, vnuk, otec, vozík, obchod, dedina, auto, koleso, obloha, teplo, človek, kliešte.

D	O	T	U	A	Ý	C	E	T	O
H	E	Ž	E	L	E	Z	O	É	O
H	K	D	J	I	Ť	O	Y	X	H
K	H	O	O	J	K	É	K	M	E
L	V	W	V	N	Z	L	S	K	Ň
I	L	N	L	Á	A	H	Č	Í	U
N	Y	S	U	D	Č	C	Á	Z	I
E	Ď	W	I	K	L	E	V	O	Ó
C	Ě	V	Ň	P	A	M	O	V	A
P	O	D	K	O	V	A	K	Q	K

Slová, ktoré ti ostali, vypíš do riadku a skús z nich poskladať slovo:

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
<input type="text"/>	<input type="text"/>		
<input type="text"/>			

10. Vystrihni obrázok/puzzle a poskladaj ho! Napíš, čo je na obrázku.

Na obrázku je:

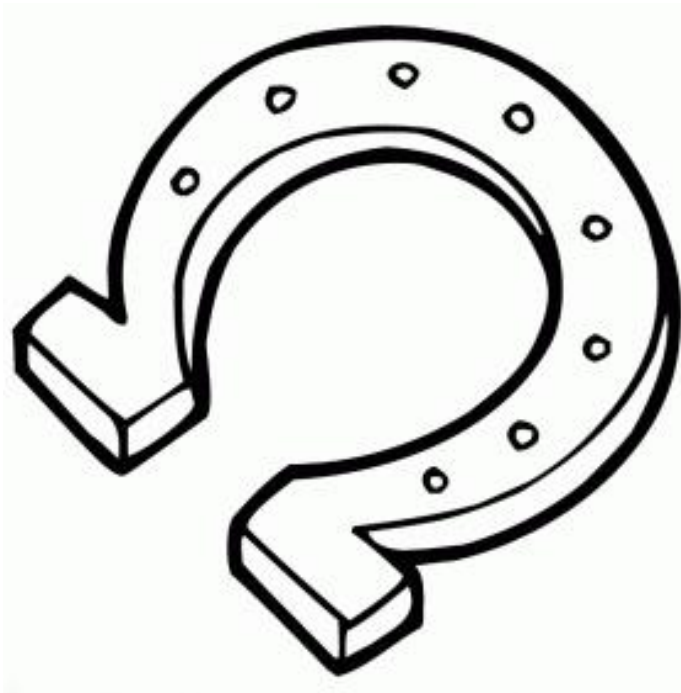
11. Vystrihni obrázok/puzzle a poskladaj ho! Napíš, čo je na obrázku.

Na obrázku je:

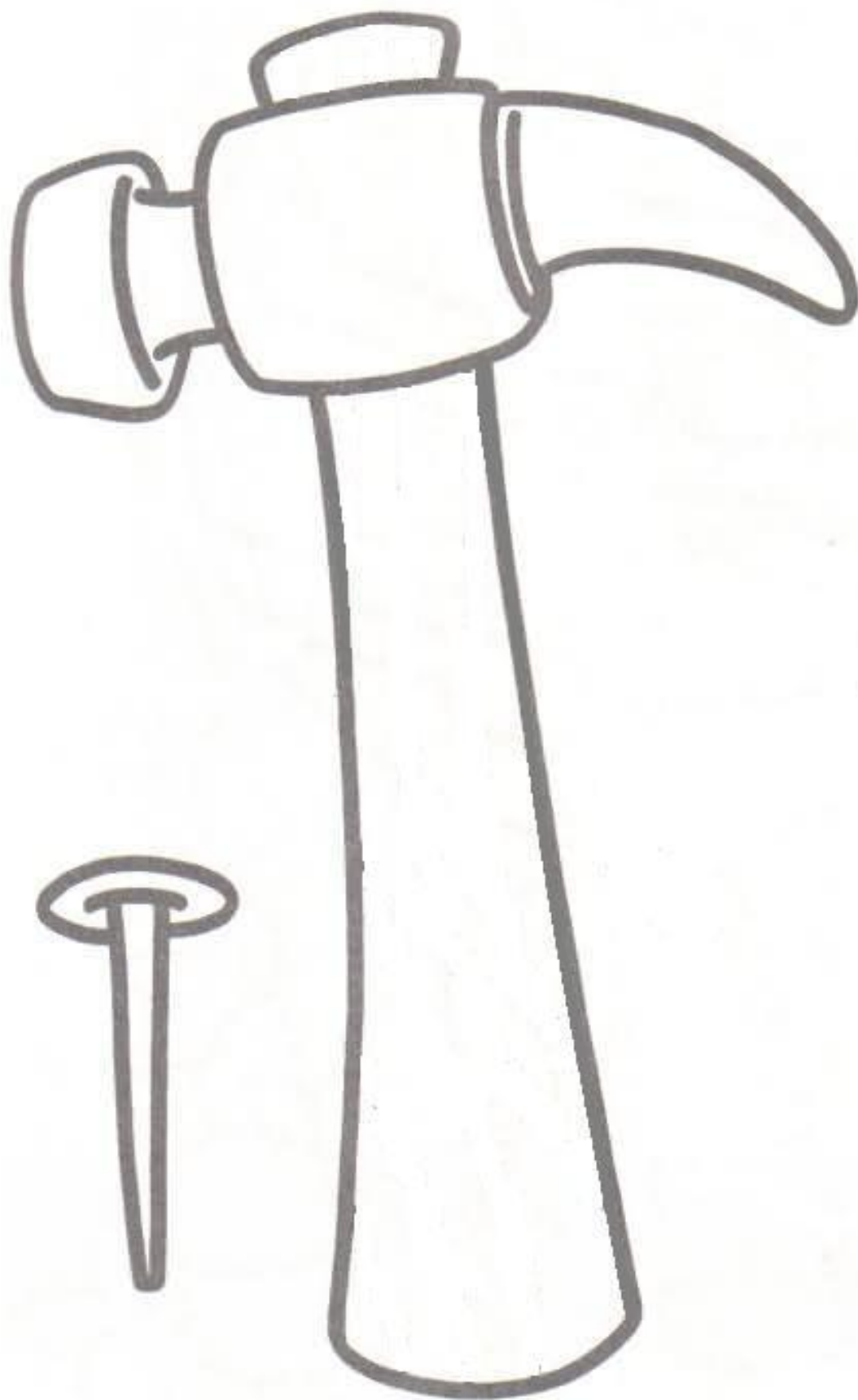

12. Vystrihni obrázky a vymaľuj ich. Napíš, čo je na obrázkoch.

Na obrázkoch je:

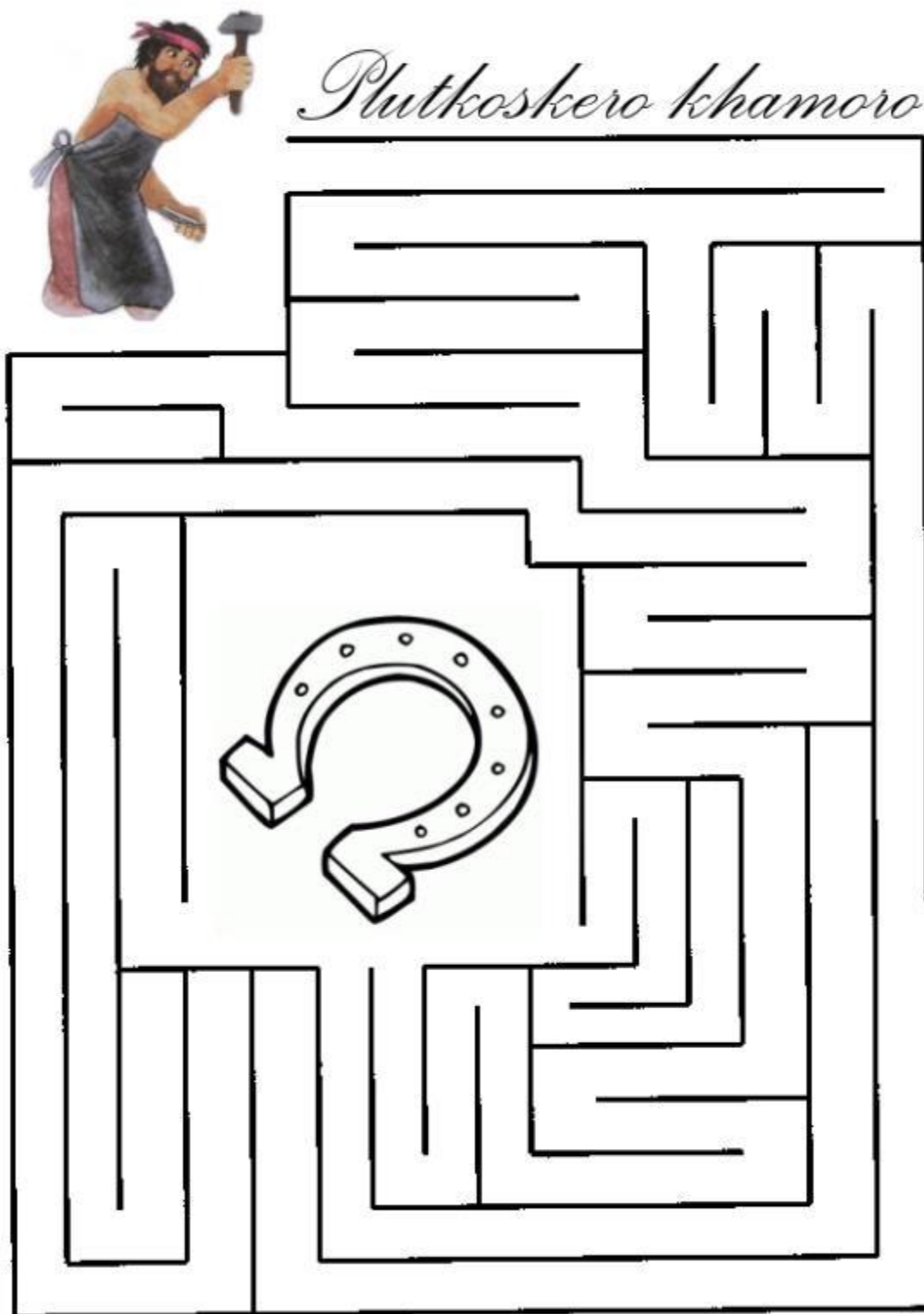

Obrázok 5

Obrázok 6

13. Pomôž kováčovi Gregorovi a nájdi správnu cestu k jeho podkove. Farebnou ceruzkou vyznač správnu cestu.

Obrázok 7

14. Zapamätaj si!

Slovná zásoba: slovensko-rómsky slovník (slovačiko-romano lavustik)

kladivo	svirind, čokanos
klinec	karfin
kováčsky mech	pišot
podkova	petalos
kováč	chart'as, kovačis, kovaľis
dedo	papus, phuro daj
syn	čhavo, raklo
slnko	Kham
oheň	Jag
železo	Trast
vnuk	le čhaskero čhavo
otec	Dad
vozik	verdanoro, cirduno
obchod	bikiňi, bikinlin, skl'epa
dedina	gav
auto	motoris, verdan, vordon
koleso	kereka
obloha	ňebos, zegos
teplo	t'at'ipen, tato
človek	manuš, manušňi, dženo, dženi
kliešte	silavis

*Oda hin miro
čhavo.*

(Toto je môj syn.)

*Oda hin miro
dad.*

(Toto je môj otec.)

15. Zahraj si SUDOKU.

		1	4
	4	2	
4	3		
3	2	3	

	4	1	
4	3		1
	2		

	3	4	
4	2		3
	1		4
3	4		1

„Ocko, ako sa hrá SUDOKU?“

Synček môj: „Doplňuješ čísla 1,2,3 a 4 tak, aby v každom smere po sčítaní bolo číslo 10. Pričom čísla sa nemôžu opakovať.“

Zoznam použitej literatúry:

1. KOPTOVÁ, A. – KOPTOVÁ, M.: *Slovensko-rómsky; rómsko-slovenský slovník*. Košice: LAGARTO s.r.o. 2011. ISBN 978-80-970999-0-9
2. BANGA, D.: *Romano hangoro. Rómsky šlabikár. (Plutkoskero khamoro) Plutkovo slnko*. Nové Zámky: Techno Prompt. 1993, 79 s. ISBN 80-85584-09-3
3. *Obrázok č.1:* BANGA, D.: *Romano hangoro. Rómsky šlabikár. (Plutkoskero khamoro) Plutkovo slnko*. Nové Zámky: Techno Prompt. 1993, 81 s. ISBN 80-85584-09-3
4. *Obrázok č.2:* BANGA, D.: *Romano hangoro. Rómsky šlabikár. (Plutkoskero khamoro) Plutkovo slnko*. Nové Zámky: Techno Prompt. 1993, 82 s. ISBN 80-85584-09-3
5. *Obrázok č.3 (kováč):* http://nss.sk/omalovanka_nss/omalovanka_NSS_03.jpg
6. *Obrázok č.4 (klinec):* http://www.boldy.sk/images/products/0_19569.jpg
7. *Obrázok č.5 (podkova):* http://img.onlineomalovanky.cz/talisman-%C5%A1%C4%9Bst%C3%AD-podkovy_51279ad7ed3fc-p.gif
8. *Obrázok č.6 (kladivo s klincom):* http://2.bp.blogspot.com/-O_gfZqBoC8E/UGXdi8vNv4I/AAAAAAAAANs/kq9eHhYZdu0/s1600/colorear%25252520martillo.jpg
9. *Obrázok č.7 (labyrint):* http://www.gamescraftscoloring.com/coloring/winnie_pooh/k/labyrint.gif
10. *Obrázok č.8 (tajnička):* <http://scriptorium.wbl.sk/tajnicka.gif>